

193
194

T A J N E

Załącznik do informacji dziennej z dnia 1987-06-14

dot. wstępnej oceny wizyty papieża, dokonanej przez dziennikarzy prasowych.

Kończący się program pobytu papieża w PRL zainspirował dziennikarzy do podjęcia prób sformułowania wstępnych ocen wizyty w kontekście roli i zadań Kościoła we współczesnym świecie, w tym i w Polsce. W ocenie dziennikarzy papież właśnie w Polsce najszerzej przedstawił aktualną wykładnię nowelizowanej nauki Kościoła, podporządkowanej podstawowemu celowi - ekspansji Kościoła, także politycznej, wobec państw o różnych systemach ustrojowych. Wspólnym mianownikiem tej koncepcji - zdaniem dziennikarzy - stały się prawa człowieka, których jedynym gwarantem ma być Kościół szerzący chrześcijaństwo. Jan Paweł II stwierdził bowiem: "Kościół nie może przestać być sługą takich zadań, jak: podmiotowość społeczeństwa związana z przestrzeganiem praw osoby ludzkiej. Z tym łączy się ściśle zasada uczestnictwa w stanowieniu o sprawach własnego społeczeństwa, również w zakresie politycznym, z wykluczeniem wszelkich dyskryminacji".

W ocenie dziennikarzy, papież zainicjował nową krucjatę antyateistyczną, która w odniesieniu, zwłaszcza do państw socjalistycznych, dowartościowana została o elementy antykomunistyczne. Najwyraźniej zabrzmiały one w ostatnich homiliach wygłoszonych m.in. w przemówieniu do Konferencji Episkopatu Polski. Papież mówiąc o tysiącletniej tradycji chrześcijaństwa w Polsce, podkreślił, że Kościół podejmuje wyzwanie zawarte w ideologii dialektycznego marksizmu, gdzie - jak stwierdził - "religia zostaje zakwalifikowana jako czynnik alienujący człowieka, /.../ który pozbawia człowieka jego pełni człowieczeństwa". Papież przemawiając do biskupów polskich dał im - zdaniem środowiska - wręcz instrukcję dotyczącą walki z władzami PRL.

Zdaniem dziennikarzy w początkowych etapach peregrynacji - szczególnie w Szczecinie, Gdańsku, Krakowie, Tarnowie - papież wyraźnie wzmacniając "temperaturę polityczną" swoich wystąpień, usiłował pokazać rzeczywiste, w swoim mniemaniu, źródła dyskryminacji niektórych grup społeczno-zawodowych, które tkwić mają, według

195 197

jego koncepcji, właśnie w marksizmie. Po zrealizowaniu tej części programu podróży po Polsce wyraźnie złagodził agresywny ton swoich wystąpień, przechodząc do przedstawienia ogólnej wykładni współczesnej doktryny ekumenicznej Kościoła.

Dziennikarze podkreślają, że wymownym jest fakt wprowadzenia właśnie w Polsce - do społecznej doktryny kościoła - pojęcia "solidarność" i szukania przez Jana Pawła II jego filozoficznego uzasadnienia. Wielokrotne powoływanie się w homiliach na działalność i poglądy Hozjusza, Kozala i Skargi dziennikarze uważają za oficjalne przedstawienie ich jako wzorców osobowych dla współczesnych duchownych. Dziennikarze dodają, że postacie te kojarzą się z walką o rozszerzenie wpływu kościoła w organizowaniu życia społeczno-politycznego. W związku z powyższym wyraża się pogląd, że obecna wizyta, z punktu widzenia zadań, które stawia przed Kościołem, jest o wiele bardziej znacząca aniżeli poprzednia.

Dziennikarze, komentując przebieg warszawskiego spotkania papieża z przedstawicielami świata kultury i sztuki, podkreślają, że papież zaaprobował "szczególne przymierze", jakie zawiązało się między tymi środowiskami a Kościołem w ostatnich latach, dając w ten sposób legitymację Kościołowi do przewodzenia wszystkim siłom opozycyjnym w stosunku do władz państwowych. Dziennikarze prognozują, iż w następstwie tego należy spodziewać się zaktywizowania działań Kościoła na rzecz rozszerzenia swojego mecenatu w ramach Duszpasterstwa Środowisk Twórczych. Wpływie to również na wzmożenie aktywności przez pozostałe istniejące już organizacje pozostające pod bezpośrednim wpływem Kościoła w różnych środowiskach zawodowych.

Poświęcenie krzyży misyjnych potwierdza, w ocenie dziennikarzy, ekspansywny charakter współczesnej doktryny ekumenicznej Kościoła i rangę jaką przywiązuje się do działalności misyjnej. Poszukiwanie nowych wyznawców wiary ma szczególne znaczenie w obliczu postępującej ateizacji społeczeństw np. w Europie Zachodniej.

W konwencji krucjaty mieści się również wykładnia oficjalnych stosunków między Watykanem a Polską. Zdaniem dziennikarzy wynika z niej, że strona kościelna będzie zwlekała z zawarciem regulacji prawnej.

Dziennikarze zwrócili również uwagę, że Jan Paweł II powiedział do biskupów, że konkordat, jeżeli będzie zawarty, to nie między państwem watykańskim i państwem polskim, ale między Stolicą Apostolską /Kościołem/ a narodem polskim. Socjalistyczne państwo polskie nie jest więc - według dziennikarzy - uznawane przez papieża lecz jedynie tolerowane.

Dziennikarze PAP w pierwszych komentarzach podsumowujących pielgrzymkę Jana Pawła II wyrażają opinię, że wyrze ona ogromny wpływ na stan świadomości społeczeństwa i będzie kształtować sytuację polityczną w kraju w najbliższej perspektywie. Wpłynęły na to przede wszystkim fragmenty wypowiedzi papieża o akcentach politycznych, odnoszących się do sytuacji wewnętrznej Polski. Papieskie oceny niektórych zjawisk społeczno-politycznych w życiu naszego państwa zostały przyjęte przez niektóre środowiska, jako ostateczne i niepodważalne. Sytuacja ta zostanie zdyskontowana przez środowiska kontestujące, które w swej działalności będą podierać się autorytetem papieża i fragmentami jego myśli, współbrzmiających i pasujących do programu tych środowisk. Zdaniem dziennikarzy należy się spodziewać zwiększenia aktywności działaczy opozycyjnych, którzy poczuli się dowartościowani słowami papieża i niejako pobudzeni do wzmożenia aktywności. Może także nastąpić wzrost liczebności grup opozycyjnych. Podobne reperkusje będzie mieć prawdopodobnie pobyt Ojca Świętego przy grobie ks. Popiełuszki. W ocenie dziennikarzy będzie on jednoznacznie interpretowany jako poparcie dla księży uprawiających opozycyjną wobec państwa działalność.